

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://www.muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/rys-historyczny/1945-1990/24059,Pomorska-Brygada-WOP.html>
24.06.2025, 05:59

Pomorska Brygada WOP

Pierwsze pododdziały ochraniające granicę rozpoczęły służbę już w listopadzie 1945 roku, kiedy utworzono 3 Oddział Ochrony Pogranicza z miejscem postoju w Stargardzie Szczecińskim, a następnie w Szczecinie. Przyjęły one do ochrony odcinek granicy zachodniej na Odrze od miejscowości Kostrzyn nad Odrą do Gryfina oraz na lądzie, na zachód od Szczecina i Świnoujścia do Wybrzeża Bałtyku. Nabrzeże portu w Szczecinie przejęto od Armii Czerwonej w październiku 1947 roku. Powołany Oddział dzielił się na: dowództwo, sztab i pododdziały przysztabowe, Grupę Manewrową, 5 Komend Odcinka (Mieszkowice, Chojna, Szczecin, Nowe Warpno – Trzebież, Wolin – Międzyzdroje), 24 strażnice i 3 Przejściowe Punkty Kontrolne (Kołbaskowo, Nowe Linki, Szczecin). We wrześniu 1946 roku na bazie 3 – go Oddziału Ochrony Pogranicza utworzono Szczeciński Oddział Wojsk Ochrony Pogranicza nr 3. Funkcjonował on niecałe 2 lata, kiedy w marcu 1948 roku utworzono w jego miejsce 8 Brygadę Ochrony Pogranicza. Dzieliła się ona na: dowództwo, sztab i pododdziały przysztabowe, Szkołę Podoficerską, Samodzielne Bataliony Ochrony Pogranicza (Mieszkowice, Chojna, Szczecin, Trzebież, Międzyzdroje), Samodzielny Batalion Kutrów Granicznych (Szczecin), Flotyllę Ścigaczy (Trzebież), 24 strażnice i 6 Granicznych Placówek Kontrolnych (Gryfino, Kołbaskowo, Nowe Linki, Gumienice, Szczecin Port, Świnoujście). W 1949 roku sformowano Batalion Kontroli Granicznej Wojsk Ochrony Pogranicza portu Szczecin (przeformowany w następnym roku w Batalion Portowy Wojsk Ochrony Pogranicza Szczecin) i 5 strażnic liniowych. W czerwcu 1950 roku 8 – a Brygada Ochrony Pogranicza została przekształcona w 12 – ą Brygadę Wojsk Ochrony Pogranicza. W 1951 roku sformowano Dywizjon Okrętów Pogranicza Wojsk Ochrony Pogranicza Świnoujście, w 1954 roku Rzeczny Dywizjon Okrętów Pogranicza Szczecin, a w 1957 roku Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza Świnoujście.

W 1956 roku natomiast rozformowano Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza Międzyzdroje, a Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza Mieszkowice przekazano do 9 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza w Krośnie nad Odrą. W kwietniu 1958 roku poszerzono nazwę Brygady na 12 Pomorska Brygada Wojsk Ochrony Pogranicza. W tym samym roku utworzono placówkę zwiadu w Międzyzdrojach i Samodzielną Eskadrę Lotnictwa Rozpoznawczego Wojsk Ochrony Pogranicza w Szczecin Dąbie (przeniesioną następnie do Wicka Morskiego). W 1976 roku rozformowano Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza Chojna i Szczecin, a w ich miejsce utworzono placówki zwiadu i kompanie odwodowe. Jednocześnie Brygada przyjęła nową nazwę: Pomorska Brygada Wojsk Ochrony Pogranicza. W 1983 roku odtworzono batalion w Chojnie, po przyjęciu do ochrony w 1989 roku prawego odcinka na Odrze po rozformowanej Lubuskiej Brygadzie Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z Batalionem Słubice

oraz przejściami granicznymi: Kunowice, Świecko, Słubice, Kostrzyn. W 1990 roku zniesiono natomiast Batalion Portowy Szczecin Dąb. Po tych wszystkich zmianach, na stan organizacyjny Pomorskiej Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza składały się: dowództwo, sztab, pododdziały dowodzenia, Bataliony Wojsk Ochrony Pogranicza (Słubice, Chojna, Świnoujście), 29 strażnic i 10 Granicznych Placówek Kontrolnych (Kunowice, Świecko, Słubice, Kostrzyn, Kołbaskowo, Szczecin - Gumieńce, Szczecin, Trzebież, Świnoujście, Dziwnów).

Pomorską Brygadę Wojsk Ochrony Pogranicza rozformowano 15 maja 1991 roku, a na jej bazie utworzono Pomorski Oddział Straży Granicznej. Bibliografia:

Bibliografia: Jackiewicz Z., Wojska Ochrony Pogranicza 1945 – 1991. Krótki Informator Historyczny, Kętrzyn 1998.

